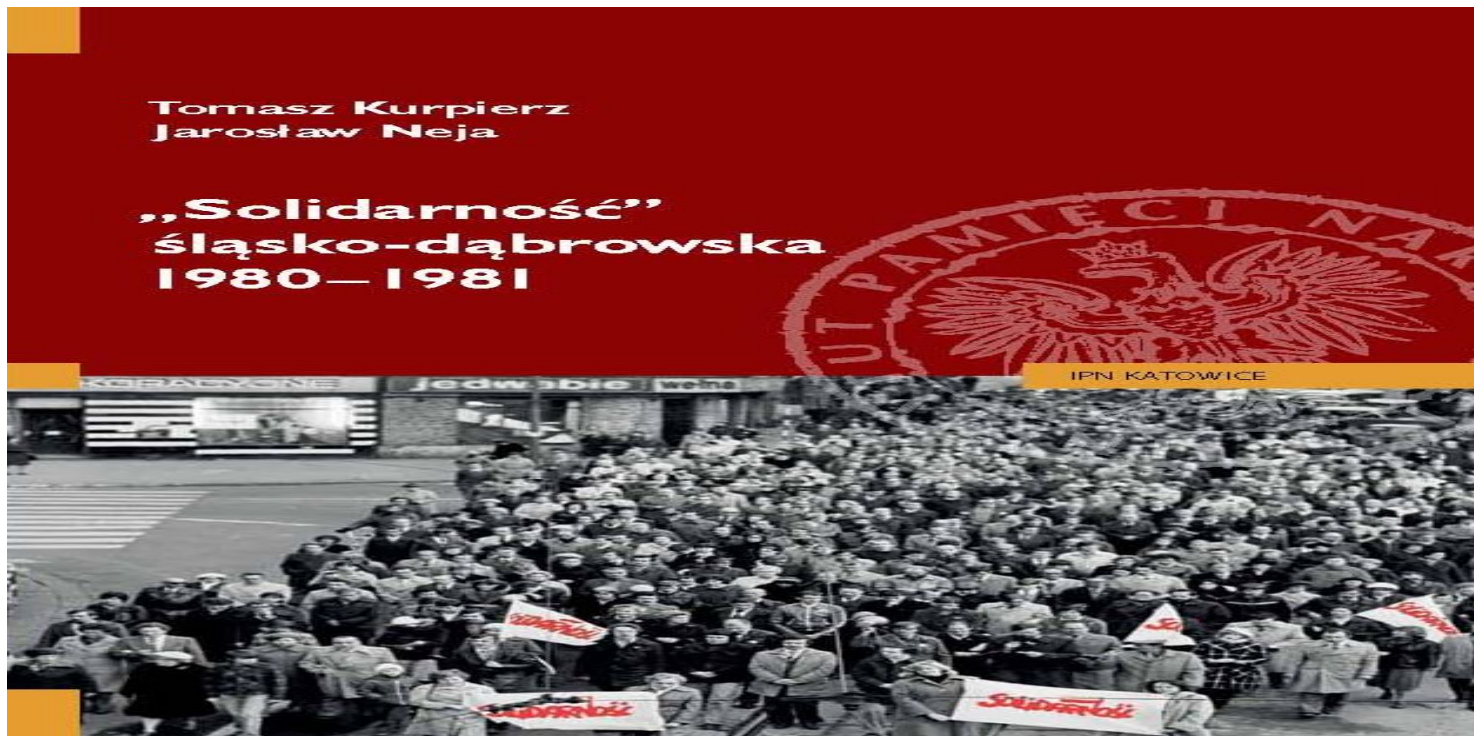

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/opozycja-w-prl/36115,quotSolidarnoscquot-slasko-dabrowska-1980-1981.html>

"Solidarność" śląsko-dąbrowska 1980 - 1981

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: TOMASZ KURPIERZ, JAROSŁAW NEJA

01.09.2012

We wrześniu br. mija 38 rocznica podpisania przez załogi śląsko-zagłębiowskie dwóch ważnych porozumień, które obok porozumienia szczecińskiego z 30 sierpnia 1980 r. i porozumienia gdańskiego z 31 sierpnia 1980 r. tworzyły umowę społeczną z 1980 r.

Mowa o porozumieniu jastrzębskim zawartym 3 września przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy przy KWK "Manifest Lipcowy" w Jastrzębiu Zdroju z komisją rządową i porozumieniu katowickim podpisanym 11 września w Hucie "Katowice" w Dąbrowie Górniczej przez tamtejszy Międzyzakładowy Komitet Robotniczy i komisję rządową.

Fala strajków dotarła do województwa katowickiego pod koniec sierpnia 1980 r. Spore odległości między największymi ośrodkami przemysłowymi w regionie wpływały na brak wzajemnej komunikacji i wymiany informacji pomiędzy załogami. Stąd też, pomimo że największe i najbardziej brzemienne w skutki strajki wybuchły w województwie niemal równocześnie, to jednak nie były one ze sobą skoordynowane i przebiegały niezależnie od siebie. Pierwszy poważniejszy protest rozpoczął się 21 sierpnia 1980 r. w Fabryce Zmechanizowanych Obudów Ścianowych FAZOS w Tarnowskich Górach. Stanowił on jednak jedynie preludium do wystąpień robotniczych w największych zakładach pracy w regionie, jakimi były kopalnie. W nocy z 28 na 29 sierpnia zastrajkowały jastrzębskie KWK „Manifest Lipcowy” i „Borynia”, następnego dnia – kolejne okoliczne kopalnie i inne zakłady pracy. Powstał Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, na którego czele stanął Jarosław Sienkiewicz. Tego samego dnia protest rozpoczął się także w tyskiej Fabryce Samochodów Małolitrażowych. Zawieszono go 30 sierpnia po spełnieniu przez władze części postulatów. 29 sierpnia zastrajkowały niektóre wydziały Huty „Katowice”. Następnego dnia dołączyły do nich kolejne. W kombinacie powstał MKS, początkowo kierowany przez Marka Fabrego, a następnie przez Andrzeja Rozpłochowskiego. Po transmisji telewizyjnej z zawarcia porozumienia gdańskiego strajk został warunkowo zawieszony. 1 września huta podjęła pracę, zaś MKS przekształcił się w Komitet Robotniczy. W ten sposób w województwie katowickim uformowały się główne centra strajkowe, w oparciu o które w następnych miesiącach powstały najsilniejsze w regionie ośrodki niezależnego ruchu związkowego. Ogółem do 1 września strajki na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim objęły 64 zakłady, w tym 16 przedsiębiorstw działających w Hucie „Katowice”. Rozpoczęły się negocjacje, które najszybciej zakończono w Jastrzębiu-Zdroju. Tamtejszy MKS podpisał porozumienie – nazwane jastrzębskim – w którym zapisano m.in. poparcie 21 postulatów gdańskich, w szczególności punktu dotyczącego związków zawodowych. Wśród najważniejszych ustaleń znalazły się punkty o zniesieniu w górnictwie czterobrygadowego systemu pracy, uznaniu pylicy płuc za chorobę zawodową i uzgodnienie, że od 1 stycznia 1981 r. wszystkie soboty będą wolne.

Pomimo zawarcia porozumienia jastrzębskiego oraz dwóch wcześniejszych na Wybrzeżu w wielu zakładach pracy, zwłaszcza nieobjętych dotąd strajkami, utrzymywał się stan niepewności co do zasięgu obowiązywania wymienionych umów. Było to jedną z przyczyn wybuchu kolejnych strajków w regionie. Objęły one m.in. kopalnie bytomskie. Ich załogi zawiązały 4 września własny MKS z siedzibą w kopalni „Dymitrow”. Znaczna część żądań komitetu pokrywała się z postulatami zatwierdzonymi w porozumieniu jastrzębskim, więc strajkujący szybko osiągnęli kompromis z przybyłą do Bytomia komisją rządową. Zaakceptowano ustalenia z Jastrzębia i zagwarantowano realizację dodatkowych postulatów bytomskich załóg. W Hucie „Katowice” porozumienie kończące zawieszony 31 sierpnia strajk zawarte zostało 4 września 1980 r. przez dyrekcję kombinatu i Komitet Robotniczy, przekształcony następnie w Międzyzakładowy Komitet Robotniczy. Wobec oficjalnego zakończenia protestu zawarł on z komisją rządową 11 września porozumienie, nazwane

katowickim. Co najważniejsze, władze potwierdziły w tym dokumencie akceptację przez organy państwa, kierownictwo zakładów i organizacji politycznych działań mających na celu powstanie i funkcjonowanie struktur nowych związków zawodowych w całym kraju. Porozumienie to dopełniało wraz z jastrzębskim porozumienia szczecińskie oraz gdańskie i składało się na tzw. umowę społeczną z 1980 r. MKR Huty „Katowice” był pierwszą w kraju strukturą rodzącego się niezależnego ruchu związkowego, której liderzy już 16 września 1980 r. złożyli do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie wniosek o rejestrację organizacji. Za nimi poszły inne ośrodki. Letnim strajkom w województwie katowickim, okolicznościom podpisania porozumień jastrzębskiego i katowickiego, a także historii tworzenia NSZZ "Solidarność" na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim poświęcone jest opracowanie pt. *"Solidarność" śląsko-dąbrowska 1980 -1981*, Katowice 2012 autorstwa dwóch katowickich historyków , Tomasza Kurpiera i Jarosława Nei.

Publikacja w wersji drukowanej do nabycia w księgarni ipn.poczytaj.pl

COFNIJ SIĘ